



Published on [www.bilvavi.net](http://www.bilvavi.net)

[Home](#) > לגלות ולגאולה - לא נדפס בספר

## לגלות ולגאולה - לא נדפס בספר

### סיבות לגלות ולגאולה

מצינו בדברי רבותינו ז"ל סיבות רבות לגלות ולגאולה. ובעומק כל מדרגה שירדה לגלות, יש לה סיבה מדוע ירדה כפי מהות המדרגה, אולם יש סיבה כוללת לירידת המדרגות כולם, והיא ביטול אור האחדות עם השי"ת. ונעתיק מעט מדברי רבותינו ז"ל.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (בראשית) ז"ל, עיקר התגברות הגלות הוא על ידי גאווה וכו' וכשיכלו גסי הרוח אזי יהיה הגאולה באמת, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (שם) ז"ל, כמו שגאולה ראשונה היתה ע"י האמונה והבטחון כמו שכתוב ויאמן העם וכו', כמו כן בגאולה העתידה ב"ב, עכ"ל. ומכלל הן אתה שומע לאו שסיבת הגלות היא מחמת העבר אמונה ובטחון, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (ויצא) ז"ל, סיבן שכלותן של ישראל בגלות המר הזה עד לארץ, הוא על סיבת שאין להם חיבור ואחדות, עכ"ל.

עוד מצינו בספה"ק הנ"ל (פקודי) ז"ל, עיקר גלות מצרים וכן הגלות הזה הארוך הוא ע"י שכחה שהוא בחינת הסתלקות הדעת, שע"ז אין האדם יודע ומבין את חסרונו. וע"כ עיקר הגאולה היתה ע"י משה שהוא בחינת דעת וכו', וכן בגלות האחרון תהיה הגאולה גם כן ע"י הדעת, עכ"ל.

ובספה"ק בן פורת יוסף (ויחי) כתב ז"ל, יש שני מיני גלות. אחת החומר והגוף אצל אומות העולם עכו"ם, שניה גלות הצורה והנשמה אצל היצה"ר שהוא המיצר והשונא הגדול על האדם שמטריד את האדם בעסק הגוף וצרכי עוה"ז שלא יהיה פנוי לפקח בעסקי נשמתו. ושני מיני גלות הנ"ל זה נמשך מזה, וכאשר קרבה אל נפשי גאלה שהוא גאולת הנפש והנשמה מיצה"ר אזי מיד הוא גאולה כללית ג"כ של הגוף והחומר משעבוד וגלות האומות, עכ"ל.

ובספה"ק דגל מחנה אפרים (בשלח) כתב ז"ל, שיהיה יחוד דיבור שהוא מלכות סוף כל המדרגות עם חכמה וכו', ואז יהיה גאולה שלמה, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (שם) ז"ל, וכשיתגלה בשלימות ספר הנהר של רשב"י אז ובני ישראל יוצאין ביד רמה, כי בזהר דא יפקון מן גלותא, או יאמר ברי"ש ר"ת רבי ישראל בעל שם, היינו כשיתגלה תורתו ויפוצו מעינותיו אן יפקון מן גלותא, עכ"ל. והם הם דברי האגרת הנודעה של הבעש"ט הק' ששלח לגיסו הרב ר' גרמן קוטיווער ובה כתוב בה, ושאלתי את פי משיח אימתי אתי מר, והשיב לו בזאת תדע בעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעינותיך חוצה מה שלמדתי אותך והשגת ויוכלו גם המה לעשות יחודים ועלויות כמוך ואז יכלו כל הקליפות ויהיה עת רצון וישועה, עכ"ל.

ובספה"ק דברי שמואל (בחוקתי) כתב ז"ל, כל מה שאדם מתקן לאחדים הוא גורם תמיד בנין ירושלים שלמעלה, וכמו בבנין בית צריכין לשום אבן על אבן עד שיגמור הבנין, וכמו כן כל יום ויום גורם קצת גאולה לנשמתו ע"י תיקון מעשיו, עכ"ל.

ובספה"ק נועם אלימלך (שמות) ז"ל, בגלות המר הזה, אשר בצרותינו לו צר וגלה השכינה עמנו, אין לנו לדאוג ולהתאונן

אלא על גלות השכינה, ולא לחשוב כלל על צרותינו, כי עם על צער וגלות השכינה. ואילו היו משמותנו וצערנו רק על צער השכינה ולא על צערנו, בודאי היינו נגאלים מיד, אך כי בשר אנחנו ובלתי אפשר לסבול לנו צרותינו ומכאובינו, לכן ארכו לנו הימים בעוונותינו הרבים בגלות המר, מחמת שאנו משתפים צערנו עם צער השכינה ואנו חוששים על צערנו, ואלו היה צדיק אחד כנ"ל היה מציל את כל העולם כולו מן הגלות, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (וישלח) ז"ל, כאשר יוסיף להרע לכם (האומות) יותר מן הראוי במיסים וארנוניות גזל יהיה בידם, ועי"ז ירחם ה' עלינו כי די לו בזה שאנחנו נכנעים וחולקים לפניו כבוד, עכ"ל. ובספה"ק היכל הברכה (שמות שיח) כתב ז"ל, הנה נקודת כתר המלכות נפלה בעוונותינו, וזכויותנו מעלין הנקודה אני לאוין עליון ולבונה, וא"כ עתה אי אפשר לה לעלות אם לא יהיה בנו צדיקים גמורים אשר יש להן נשמות קדושות, שיש להם כח לעלות עד מקום בינה, ועל ידיהם תתעלה המלכות. והנה לטעם זה הגלות מתעכב ומתארך, כי אין בנו מי שיכול לעלות למדרגה זאת, כי איש לדרכו פונה, בתר בצען דהאי עלמא, להיות רב רבי וראש, ואינו משפיל עצמו לפני קונו להיות אין ממש, נפשי כעפר לכל תהיה וכו'. ואמנם על כל זה יש קצת תיקון, במה שנמסור עצמנו על קידוש השם בכל לב בעת קריאת שמע בזמנה שאז האור מאיר הרבה וכו', עכ"ל.

ובספה"ק היכל הברכה (שמות שיח) כתב ז"ל, הנה נקודת כתר המלכות נפלה בעוונותינו, וזכויותנו מעלין הנקודה אני לאוין עליון ולבינה, ויו"כ עתה אי אפשר לה לעלות, אם לא יהיה בנו צדיקים גמורים, אשר יש להם נשמות קדושות, שיש להם כח לעלות עד מקום הבינה, ועל ידיהם תתעלה המלכות והנה לטעם זה הגלות מתעכב ומתארך, כי אין בנו מי שיכול לעלות למדרגה זאת, כי איש לדרכו פונה, בתר בצען דהאי עלמא, להיות רב רבי וראש, ואינו משפיל עצמו לפני קונו להיות אין ממש, נפשי כעפר לכל תהיה, ולהיות מאמין שבכל תנועה קטנה וגדולה, אלופו של עולם גנוז ועומד שם ובוחן לבות וכליות, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק זהר חי (ח"ג עד) ז"ל, הנה לטעם זה הגלות מתארך אלף ות"ת שנה, והמינות אבר בפרהסיא כופרין בעיקר, והס"מ רוכב עליהם, והם הם רע בעיני ה', כופר בעיקר מלא רע אין בהם טוב כלל ובעיני משה רע (במדבר יא, י) וכל זה גורם כי אין בנו צדיק גמור שיכול לעלות למדרגה זאת, כי אם היה בנו מי שיכול לעלות בגודל נשמתו אל יה, אז היה מעלה את המלכות עד שם, והיתה ממהרת לבא קץ הגאולה, עכ"ל.

ובספה"ק היכל הברכה (בראשית קמג) כתב ז"ל, אמר משיח לרבנו אלימלך, שהעיקר תלוי שיחזירו הארון שגלה למקומו, ואז יהיה הגאולה שלמה במהרה בימינו, עכ"ל.

## תועלת הגלות

"כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד", ובכלל זה גלותם של ישראל והשכינה הק'. אלא שאת עומק הטב לעולם לא נדע וק"ו השתא שעדיין אנו בגלות. מ"מ מעט מזעיר ביארו לנו רבותינו מה תועלת יש בה בגלות, ונעתיק מעט מדבריהם.

כתב בספה"ק היכל הברכה (בראשית ל) ז"ל, ועל ידי צער הגלות אנו מבררין הניצוצין קדישין. סוד לשארית נחלתו (מיכה ז, יח) שארית ישראל, ניצוצין הנידחין, ומיסר אותנו כאב, כדי לברר כל חלקי נפשנו להרבות ולהיטיב לנו, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (שמות רמה) ז"ל, כל אחד בבחירתו הטוב, יכול לעלות את שורש ידיעות נשמתו באחדות אלוקות, שיתעלה הדעת עד הראש, ויהיה עץ הדעת טוב, כתונות אור, כמו שעשה משה רבינו וירא ראשית לו (דברים לג, כא) ודע שזה הענין להעלות הדעת עד הראש באחדות, הוא בחינות שער החמישים תכלית הידיעה שלא נדע, ואז יבא לביטול המציאות ולבחינות אין ממש, שוה לתולע הרוחש על הארץ, ויכריע את כל ישראל לכף זכות, וישתף נפשו עם כל ניצוץ ישראל לשוב בתשובה שלמה למקור אין בלב אמת ובלב שמח, מופשט בהתפשטות הגשמיות, והוא ממש בחינות משיח, אשר ישיג בתכלית יחידה וכתר, בחינות אין דאצילות. ודע בגלות המר הזה, הוא המבחן הגדול והנסיגות הרבות, הכל לזכות לשער החמישים, חירות ואין, כתר עליון, שלימו דחמישים שערי בינה כידוע ושם תכלית ידיעת הבורא, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק נוצר חסד (אבות ד, יד) ז"ל, וגדול הגלות שמכפרת על כריתות ומיתות ב"ד וחילול השם, כי הוא קשה ממות, עכ"ל. ובעומק יותר הגלות מתקנת את כל פגם הכלים, כי כל מדרגות הכלים ירדו בגלות, ולכך היא מתקנת הכל.

## הצפיה לגאולתן של ישראל והשכינה הקד'

אחד מן השאלות ששואלים את האדם בדינו, ציפית לישועה? והצפיה לגאולה היא מי"ג עיקרים. והדברים מבוארים בדברי רבותינו ז"ל, ונעתיק מעט מדבריהם.

כתב בספה"ק היכל הברכה (בראשית לז) ז"ל, צריכין אנו לפרש דברי הרב רבינו הקדוש [הרמב"ם] מה שכתב 'להאמין

ולאמת שיבא ולא יחשוב שיתאחר', פירוש, שכל אדם צריך לקיים ציפית לישועה של מעלה. ולשון 'ציפית', לשון 'צופה נתתיך' (יחזקאל ג'ז) כמו שצופה מביט ורואה בכל עת ורגע שלא יבא אויב ושווא, כך צריך איש ישראל לצפות בעיניו ובשכיות לבבו בכל זמן ועת, אולי יבא באותו רגע מלך המשיח, עכ"ל.

ובספה"ק אור הגנוז (בלק) איתא ז"ל, זהו ענין גדול ואמונה גדולה שכל אחד מישראל יהיה מקרב באמונת לבו את ביאת הגואל בכל התקרבות, וכמו שכתוב היום אם בקולו תשמעו. ובמדרש, 'כי הנה רחוקי יאבדו', זה בלעם שאמר אשורנו ולא קרוב, על כן קללו אסף ואמר, כי הנה רחוקי יאבדו, אבל ואני קרבת אלקים לי טוב, פירוש אני מקרב בדעתי את הגאולה. וכן הוא ב"ג עיקרים אחכה לו בכל יום שיבוא, עכ"ל. ובאמת מכח הצפיה לגאולה האדם מקרב את הגאולה, וכגודל הצפיה כן גודל הקרבה.

בנוסף למה שהאדם מצפה לגאולה ועי"ז מקרבה, כן על האדם להתאבל על העדרה ובזה מקרבה ומכין עצמו לזכות להיות ראוי לראותה. והדברים מבוארים בספה"ק קדושת לוי (ליקוטים) ז"ל, ועי"ז שגם עתה בגלותנו אנחנו מתבוננים על גדלות ה' ומתאבלים תמיד על גלות השכינה וחורבן ירושלים וכו', מזה אנחנו מזדכים מגשמיותנו ומחומרתנו שלא נשכח ח"ו לגמרי מתענוגי המלך ורוב גדלותו, בכדי שע"י"ז יהיה בכוחנו גם אז לקבל רוב התענוג והבהירות הגדול של גילוי אלוקותו ית' שיהיה אז, עכ"ל.

## זמן הגאולה

הנה בענין זמן הגאולה מצינו זמנים רבים בחז"ל ובספה"ק. וצריך להבין זמנים אלו.

כתב בספה"ק קדושת לוי (תזריע) ז"ל, לענין הפלוגתא אם בניסן עתידין ליגאל או בתשרי מר אמר חדא וכו' ולא פליגי, כי כשתיה הגאולה ב"ב ע"י התעוררות התחתון, היינו מחמת מעשים טובים של ישראל, אז תהיה בתשרי, אע"פ שהחודש הזה מורה על דין הוא מאותיות תשר"ק, בחינת אור חוזר בחינת דין, מאחר שהגאולה תהיה ע"י התעוררות התחתון. אבל כשתהיה הגאולה רק מחמת רוב רחמיו, אז תהיה דוקא בניסן, שאין דינו שורין כלל, שזה בחינת חודש האביב, בחינת אלף בית כסדר, עכ"ל.

עד השתא נתבאר זמן הגאולה כבחודשי השנה. אולם מצינו בחז"ל ובספה"ק זמנים רבים באיזו שנה נגאל ורובם ככולם כבר עברו ולא נושענו, וצריך להבין מהותם של זמנים אלו.

כתב בספה"ק היכל ברכה (בראשית לז) ז"ל, מה שכתב (הרמב"ם) 'ולא ישים לו זמן', הנה בני ואחיי ורעיי, יצאתי להשכילך בינה, כי מה שתמצא בדברי הזוהר זמן ועת וקץ, כגון שנת ת"ח שהיה מה שהיה וכגון שנת ת"ר, ובודאי הרב רבינו מרן אלהי רבי שמעון בר יוחאי לא יעבור חלילה על עיקר מדברי תורה ליתן לו זמן, אע"פ שכתב ברוח הקודש, מי נתן לו רשות, הקב"ה מכסהו ואתה מגלהו. אלא דע בני, שבית המקדש הוא ציור כל העולמות, וציור אברי האדם, כגון ארון וכפורת הוא הלב, וכיוצא בזה. וכל צדיק וצדיק וכשמזכך אברי נשמתו, עם כל התלויין בשורש נשמתו, ככה בונה בביהמ"ק ובירושלים, כי בונה ירושלים ה', (תהלים קמז, ב) בכל עת וזמן. ולמשל כשהצדיק תלוי באיזה אבר, ורואה ברוח קודשו שבשנה זו יזדכך כל אברי נשמתו התלויין בו, וכשם שנזדככו אברי נשמתו ככה נבנה בית המקדש בימיו במדותיו הנזדככין בתכלית הזיכוך, ועל סוד זה רמז הגמרא (ירושלמי יומא א, א) כאלו חרב בימיו וד"ל. ולכך צופה ברוח קודשו שבשנה זו יהיה גאולה, אבל אינו גאולה כללית אלא פרטיות לכל שורשי נשמתו, אם הוא תלוי בעיניים אז נתקן בבית המקדש 'עיניך בריכות בחשבון', (שיר ז, ה) וכיוצא בזה בקומת השכינה, ודי בזה למשכילים, כי הם סוד כבשנו של עולם. ומי שהוא תלוי בלב, כשזוכה לראות ברוח קודשו סוד הגאולה, יכול לידע גאולה כללית, כי כמו שהלב מרגיש צער כל איברים והוא מלך עליהם, כך כל זמן שלא יהיה גאולה כללית לכל איברים הלב מרגיש צער, ולכך אפילו לא יהיה גאולה פרטיות לאותן הנשמות התלויין בלב עד שיהיה גאולה לכל ישראל. ולכך אותן התלויין בלב, כשצופין ברוח קודשם זמן הגאולה יכולין לידע גאולה הכלליות, זמן ורגע של גאולה אמיתי כלליות לכל העולם. וזהו סוד (סנהדרין צט ע"א) 'ללבי גליתי ולאברי לא גליתי', אע"פ שהם צופים ברוח קודשם אינו אלא פרטיות, והלב יודע הכלליות, כי הלב מרגיש צער כל הגוף. ולכן כעת זמן איחור גאולתנו תלוי בארון הקודש סוד הלב, וד"ל, כי דברים רמים הם כבשנו של עולם, עמוקים מני ים, וגליתי טפח לכסות אלפים. ולכן זה ידוע לנו שר' שמעון בר יוחאי לא היה תלוי בשיעור קומה בלב, אלא בעינים עליונים, לכן לא יהיה חלילה בעיניך דבריו לקיום אמיתי לגאולה כלליות, כי לא היה מדבר אלא מבירור כל ניצוצי נשמתו התלויין בשרשו. כי מי שהוא תלוי בשאר אברים מותר לגלות כיון שאינו מגלה הכלליות אלא פרט נשמתו. ולכן בני לא יהיה בעיניך שום חילוק בין אותו רגע שאתה עומד בה בכל עת, בין שנת ת"ר, בין שנת תר"ן, אשר אז נאמר 'ותרן לשון אלם' (ישעיה לה, ו) ובאם שיעלה בלבך שום צפיה דוקא לאיזה זמן, כפרת בהשי"ת וכעיקר הזה, לכן הזהר מאוד, כי כבר אוצרות מתוקים גליתי לך אמיתיים, מה שקבלתי והוריתי מהשמים, עכ"ל.

## תולדות הגלות

מהות עומק הגלות ענינה ניתוק מן הדבקות בו ית"ש. ומכח ניתוק זה נולדים תולדות רבים, ונעתיק מעט תולדות המוזכרים בספה"ק.

כתב בספה"ק (ליקוטי אמרים ו) וז"ל, בגלות מדות הקב"ה כביכול אינם מגולים רק מדת השכינה מגולה וכו', לפיכך אין רשאי לומר רק השם אדני שמדת אדני הוא נגלית, ולא שם הוי"ה, כי שם הוי"ה הוא שם העצם ולא נגלה היום, עכ"ל.

ובספה"ק תולדות יעקב יוסף (וישב) כתב וז"ל, כשהיה ביהמ"ק קיים, היה השפע ע"י השי"ת בעצמו, אבל בגלות השפע הולכת ע"י שליח, עכ"ל. ובעומק דברי הליקוטי אמרים ודברי בעל התולדות הם חד, כי שם הוי"ה שהוא שם העצם הוא בבחינת ע"י השי"ת בעצמו, משא"כ שאר השמות הם בבחינה של ע"י שליח.

ולהבין מדוע שם הוי"ה נעלם בגלות נעתיק את דברי בעל נועם אלימלך (שמות) וז"ל, השם הוי"ה ב"ה, הוא נעלם לעת עתה בגלות, כמו דכתיב זה שמי לעלם, חסר וי"ו. ויש ליתן טעם לשבח למה באמת הוא נעלם בגלות, כי בגלות המר הזה אנחנו תחת הדינים ח"ו, והקב"ה ברוב רחמיו כשרוצה לעשות לנו חסדים, אזי הוא מסתיר אותם כדי שלא יהיה עליהם קטרוג ח"ו, ומעלים את החסדים והרחמים בהחבא ובהצנע שלא יבינו שרוצה לעשות לנו רחמים והוא עושה לנו חסד בהסתר, עכ"ל. והרי שבפשטות העלם שם הוי"ה הוא מחמת דינים שאין לנו זכות לגלותו, אולם בדברי בעל הנועם אלימלך נתבאר פן נוסף לדבר שאחר שיש דינים זה חסד.

עד השתא נתבאר השלילה שבגלות, העלם גילוי השורש, אולם מאידך יש בחינה של "מלך בשדה", שבזמן הגלות המלך נגלה יותר ועומק גדר הדבר שמצד ההשגה דרך הלבושים יש לבושים רבים יותר ולכך ההשגה קשה יותר, אולם מצד נקודת העצם הוא נמצאת יותר בתוקף, כבחינה הידועה שכל אור עליון יותר יורד למקום תחתון יותר, והר ישמח דהאור הוא עליון יותר, אולם מאידך יש לו לבושים יותר. ונמצא שבכדי להגיע לאור קשה יותר, אולם כאשר משיגו האור רב יותר. וכמ"ש בספה"ק היכל ברכה (ויקרא רצ) וז"ל, כי החיות והאור והדבקות ואור השבת ואור תורה ומצות, הוא יותר מאיר בגלות מן ארץ ישראל כנודע, עכ"ל.

## דרכי קנין מדת הענוה

מצינו בדברי רבותינו ז"ל כמה וכמה דרכים כיצד יקנה האדם את מדת הענוה.

כתב בספה"ק בן פורת יוסף (מצורע) וז"ל, אם תחזיק לכל אדם יותר טוב ממך, אז אין בך גסות הרוח, עכ"ל.

ובספה"ק הנ"ל (קדושים) כתב וז"ל, אמרו חז"ל, אם אין בינה אין דעת, אם אין דעת אין בינה, כי דעת גורם לבחינת בינה, שהיא ענוה ושפלות כנודע, עכ"ל.

ובפרשת שלח כתב וז"ל, אין לך דבר שיוכל להכניע לב האדם ולהשפיל דעתו, כי אם ע"י תורה, עכ"ל.

וביתר ביאור כתב בספה"ק קול אריה (שמיני) וז"ל, להבין מהות ענותנותו של משה וכו'. כי הלא הוא ידע ערך נשמת כל אחד מישראל וגודל ערך נשמתו שכוללת כל נשמות ישראל ובמה היה יכול להחזיק במדת הענוה וכו'. אך הנה ארז"ל כי ישראל ערבים זה בזה, ר"ל שהמה מעורבים זה בזה, כי שורש אחד לכלם. ואמר ז"ל (הבעש"ט) כי לפי זה כאשר בא על העולם איזה התעוררות לטובה מן היצר טוב מצד הקדושה אותה התעוררות היא בכל אחד מישראל, והוא פועל בכל אחד לפי ערכו, הצדיק הוא מתעורר הרבה בעבודת ה' בקדושה גדולה ובחשקות גדול, ומי שאינו צדיק כל כך הוא מתעורר גם כן אך בהתעוררות קטנה, גם אפילו רשע גמור, מ"מ הוא מתעורר באיזה הרהור תשובה, הגם שהוא רק לפי שעה, מ"מ מתעורר קצת, ויוכל להיות שעל ידי ההתעוררות הזו יחזור בתשובה שלימה. וכן להיפך כאשר בא איזה התעוררות מצד היצה"ר, גם כן בא לכל אחד ואחד, והרשע נכשל בו הרבה, ועושה איזה מעשה בפועל. אך הצדיק גם כן נכשל באיזה הרהור לפי שעה. והנה כאשר אנו רואים שמרשעים יצא רשע בפועל שנכשלים באיזה עבירה, אז יש להסתפק מי החייב בדבר, כי יש לומר שהצדיק הוא החייב הלא גם אליו בא איזה הרהור כנ"ל. והנה אם היה תיכף מתחזק את עצמו לבטל כח זה אשר ממנו בא ההרהור הזה, אז היה מתבטל הכח הזה, ולא היה בא הרשע לידי מכשול בפועל. אך יש לומר שהרשע הוא החייב, כי לפי שהוא שעשה בועל הרשעה הזאת תיכף כאשר בא אליו ההרהור, שוב אין בכוחו של הצדיק לבטלו. וזהו מהות ענותנותו של משה רע"ה, שכל מה שראה איזה דבר לא טוב בישראל, היה תולה בעצמו שחשב בלבו מסתמא אני האדם, עכ"ל. והרי שנתבאר בדבריו כיצד יזכה האדם לענוה ע"י שיתלה הכל בו.

ובספה"ק תולדות יעקב יוסף (קרח) כתב וז"ל, שמעתי ממורי זלה"ה, כי העושה מצוה גדולה או למד תורה הרבה ומתפלל בכוונה, לא יכנוס בלבו שום התפארות שהוא עשה זאת, כי אם מלכות שנקרא אני מן אדני היא עשתה זאת, עכ"ל.

ובספה"ק צפנת פענח (יתרו) כתב ז"ל, שאם היצה"ר מגיס רוחו, יעשה עזר כנגדו ויסתכל בשפלות חומרו שהוא ברא מטיפה סרוחה, עכ"ל.

ובספה"ק כתונת פסים (פנחס) כתב ז"ל, ומשה היה ענו וכו', והקשו הקדמונים, וכי אפשר שיחשוב עצמו גרוע מכל אדם, אחד שראה שהשי"ת דיבר עמו פנים בפנים משא"כ עם זולתו. ובשם מוהר"נ שמעתי, שהיה כל כך דבוק בו יתברך, עד ששכח אם יש בני אדם פחותי ערך זולתו, עכ"ל.

ובספה"ק דגל מחנה אפרים (ליקוטים) מובא ז"ל, שישתכל מקודם בגדלות הבורא יתברך, ומצד זה יבא אח"כ להכרת שפלות עצמו על נכון, עכ"ל.

ובספה"ק דברי אמת (הנהגות) איתא ז"ל, וראיתי בשם הרב בעש"ט ז"ל, כי גם ענוה שלא לשמה טוב, כי בא לשמה, עכ"ל.

ובספה"ק נועם אלימלך (בשלח) איתא ז"ל, ע"י התחברות עם הצדקים זוכה למדריגת הכנעה, עכ"ל.

ובספה"ק קדושת לוי (דרושי שיר השירים) שכתב ז"ל, יש שהוא בא לענוה מחמת שידוע רוב שפלותו ומיעוט ערכו באמת. אמנם הענוה של הצדיק גמור הוא, רק מחמת הבטתו ברוב גדולת הבורא, ואיך כל שרפי מעלה עומדים באימה וביראה לפניו ית' וחיל ורעדה יאחזון, ממילא ניכר רוב ערך שפלותו, עכ"ל.

ובאמת מהות מדה הענוה נקראת אין (ויש ונקראת כח מה בחינת ענוה בחכמה, ויש ונקראת אין בחינת ענוה בכתר דחכמה, ויש בכתר עצמו) ובדברי רבותינו ז"ל מבואר מדת האין ומהותה ותולדתיה.

כתב בספה"ק אור הגנוז (בלק) ז"ל, בשם הבעש"ט ז"ל, כי האדם צריך לחשוב את עצמו שהוא אין. כי הא"ס הוא א"ס, ואין כלי יכול לסובלו, משא"כ כשהוא אין. ואם יקשה אדם ויאמר, אין יכול אני לומר שאני אין ובאמת נראה לי שאני יש ולא אין, ובאמת זה אינו, כי הרי הכל הוא ממנו יתברך נאצל ונברא ונוצר ונעשה, כי אם יפסק מהם הרוחניות הרי האם כלא היו. א"כ הקב"ה ברא הכל כדי להראות חסדו לברואיו, ומדת החכמה מחיה את כולם, ומדת הטבע שגימטריא אלוקים נותן צמצום להיות הכל בהוי"ה, ומדת המלכות מקיימת הכל מאין ליש. והנה כשאומר אדם שהוא יש והוא חוץ מאלוקות, א"כ דוחק רגלי השכינה (כמאמרם ז"ל על בעל גאווה) וכאלו אין כאן אור זיו שכינה שמלא כל הארץ כבודו, משא"כ אם אומר שהוא אין, א"כ יש גם פה זיו השכינה שמלא כל הארץ כבודו, אלא שהוא בו בדרך התלבשות, ואז יוכל לשרות בו אור א"ס, עכ"ל.

וכאשר נעשה אין אני זוכה כמבואר בספה"ק הנ"ל (תולדות) ז"ל, אם יהיה האדם אין אצל עצמו לא יבא לידי מחשבה זרה, עכ"ל.

ועוד מצינו בביאור השגת מדת האין בספה"ק ליקוטי אמרים (דף ח' ע"ב) ז"ל, הנה בדבר שהוא במדרגת אין לא שייך שבירה, כי השבירה שייך בדבר שהוא מדה או כלי. נמצא אם האדם מחזיק את עצמו לאין מחמת דביקותו בבורא ית' וכו', אז אין שייך אצלו שום שבירה, עכ"ל.

ובספה"ק אפשר צדק (האזינו) כתב ז"ל, כשאדם בא לבחינת אין מחמת שמסתכל רק בפנימיות כל דבר, ומשכיל שכל הכוחות והמדות והמעלות שבו הוא רק חלקי אלוקות שהאציל בתוכו, אלא שהוא הכלי. ומה יתפאר הכלי חרס במה שמבשלין בו מדברים טובים ונחמדים. ועי"ז שהוא משיג שהוא רק חלק אלוקי, לכן בכוחו להיות בבחינת ותגזור אומר ויקים לך וכו'. וכשאדם במדריגה זו, אז אין מבלבלו שום דבר, כי תיכף מסתכל בפנימיות, והוא חלק אלוקות. גם עי"ז יוכל להמתיק כל הדינים, כי בפנימיות הגבורות יש חסדים כי כל המדות הם כלולים זה מזה, עכ"ל.

ובספה"ק זוהר חי (ח"ג דף קלג:) כתב ז"ל, מרן אור צח ומצוחצח הריב"ש טוב, הזהיר על זה תמיד ואמר, שאין דרך ועצה להנצל מן גאווה [אלא] הש"י יעזור שלא ידחה אותו, עכ"ל.

וכידוע המעשה מהבעש"ט הק', הובא בספה"ק זהר חי (ח"ה דף ריד:) ז"ל, מרן הריב"ש טוב אמר רגע קודם פטירתו, אל תבואיני רגל גאווה, שהיה עדיין מתירא מקליפה זו.

## תולדות מעלת הענוה

כיון שנתבאר שהענוה היא שורש הכל, לכך ברור הדבר שכאשר האדם זוכה לענוה שלמה, אזי יזכה לכל המדרגות. וכמ"ש בשם הבעש"ט הק' שהזוכה למדת ההשתוות (שהיא שלמות מדת הענוה) זוכה לכל המדרגות. ומקצת מן המדרגות להם זוכה הענוה, כתבוהו רבותינו ז"ל בספה"ק, ונעתיק מעט מדבריהם.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (בראשית) ז"ל, "עיקר השלום בא על ידי ענוה ושפלות", עכ"ל. והרי שעל ידי ענוה ושפלות זוכה למדת שלום. ועוד כתב שם, שכל רוח, יוכל להתחבר עם חבירו באהבה ואחוה, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (חיי שרה) ז"ל, "ע"י גאוה הוא קורא אל השי"ת ואינו נענה ח"ו. אבל לענוים ושפלים מושיע להם השם יתברך בדרך יקראו, בבחינת ואת בכי רוח וישיע", עכ"ל. כי הסיבה שאדם אינו נענה בתפלתו מפני שיש לו מסך המבדיל, אני דיליה. אולם כאשר הינו ענו, אין מסך המבדיל, ולכך נענה מיד.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (שם) ז"ל, "ע"י שפלות וענוה אין צר ומשחית ושטן ופגע רע שולט בו, עכ"ל. עד כתב בספה"ק הנ"ל (בהר) ז"ל ואז בנקל יוכל לבחור בטוב מצד שהוא טוב, ולמאוס ברע מצד שהוא רע, עכ"ל. עוד כתב בספה"ק הנ"ל (שם) ז"ל "ההכנעה והשפלות מביא את האדם להיות מסתפק במועט בעוה"ז, וזה יביאהו לעוה"ב, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (ויחי) ז"ל, ויחי יעקב רוצה לומר, כשהוא עקב ענוה, אז הוא דבוק בו ית' בחי החיים, שנאמר אשכון את דכא", עכ"ל. ומעין זה כתב בספה"ק בן פורת יוסף (נח) ז"ל, על ידי השפלות נעשה מרכבה אל השכינה כמ"ש, אשכון את דכא ושפל רוח, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (בא) ז"ל ע"י ענוה ושפלות זוכה ליראה, וגם ע"י זכה ליראה מפני ת"ח, עכ"ל. ומעין זה כתב בספה"ק בן פורת יוסף (בהקדמה) ז"ל, עקב ענוה יראת ה', ועל כן משה שהיה ענו מכל אדם, אצלו יראה מלתא זוטרתא כמו שארז"ל. וזה בחינת מה ה' אלקיך שואל מעמך. ר"ל שיקנו מדרגת ענוה כמו משה שנאמר ונחנו מה, ואז באמת יראה יהיה מלתא זוטרתא אצלכם גם כן" עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל, (תזריע) ז"ל, אמרו רבותינו ז"ל, מאן דהוא זעיר איהו רב וכו', שע"י המיעוט והשפלות הוא עולה ונעשה רב, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק בן פורת יוסף (חיי שרה) ז"ל, כאשר יש לאדם מדת השפלות (שפלות נפשית של נשמה ולא שפלות בהמית) אז זוכה לחיים ארוכים גם בעוה"ז, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (מקץ) ז"ל וע"י שפלות בא זכירה", עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (ויחי) ז"ל השפע הנמשך לכל העולם על ידי הצדיק, הוא לכל אחד לפי בחינתו וכו'. אך שצריך זה הרוצה לקבל השפע ע"י הצדיק להשפיל עצמו", עכ"ל.

ובספה"ק צפנת פענח (וארא) כתב ז"ל, שמעתי ממורי זלה"ה, ביאור המשנה עין רואה ואוזן שומעת, וכו', מצד שהוא עין ראוי לראות מסוף העולם ועד סופו, ואוזן ראוי לפגוע הכרוזין של מעלה, רק עונותינו מבדלים מצד שהנשמה בגלות היצה"ר, וגימל קליפות של ערלה מסבבין הראיה והשמיעה, וצריך שישבר הקליפות, ואז יוכל לשמוע ולראות וכו'. והנה מבואר במקום אחר ששורש כל הגימל קליפות הוא הגאלה, וכו'. וזה כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפילו, היינו שתושפל הגאוה, ואז נגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר ר"ל, שיהיה להם ראייה ברוחניות, וראו כבוד ה', וגם השמיעה ברוחני, שישמעו כי פי ה' דבר", עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (בשלח) ז"ל הרפואה להסיר המות הוא ע"י שפלות וכו'. כי לנתק המות הוא ע"י אות א', שנעשה מן מות ואמת וכו', א' הוא בחינת ענוה ושפלות, כי מספרו מועט מכל האותיות.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (יתרו) ז"ל, "כדי שיזכה האדם לקרוע לו ים החכמה, הוא על ידי השפלות, שיחזיק את עצמו בבחינת סוף כל המדרגות, בבחינת נפשי כעפר לכל תהיה", עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (תרומה) ז"ל, "האדם בעת שעושה עצמו בסוד אות יוד קטנה, אז יוכל לעלות בכל מדרגה שהוא", עכ"ל.

ובספה"ק כתונת פסים (שמיני) כתב ז"ל, מבואר כבר במקום אחר, כי קיום התורה תלוי בשלום. כי על ידי שלום ואחדות שבין ישראל, זה מקיים מצווה אחת וזה מקיים מצות אחת, נחשב לכל אחד כאילו קיים כל התורה. משא"כ כשיש פרוד בין ישראל ח"ו. וזש"כ על תהי רשע בפני עצמך, כי גסי הרוח אין לו התחברות עם שום אדם, כי מאן דמתיהר אפילו אנשי יבתו לא מתקבל כמארז"ל. וזש"ש, הוה קבל וקיים, היינו על ידי שפלות יוכל לקיים התורה ויחיה", עכ"ל.

ובספה"ק דגל מחנה אפרים (ויקרא) כתב ז"ל, מי שמתגאה בעצמו והוא גבוה בעיניו, אז התורה הקדושה נראית לו רחוקה

וגבוהה יותר ממנו, כי ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, ואי אפשר לו להשיג ולראות אמתת התורה רק מי שמקטין עצמו, אז התורה גם כן מקטנת ומצמצמת עצמו לו, בכדי שיוכל להבין עמקי סודותיה, עכ"ל.

ובספה"ק הנ"ל (צו) כתב ז"ל, "שאל אחד להרב המגיד ז"ל, האיך נוטלין התלהבות להשי"ת, והשיב לו, מי שצריך לאש מחפש באפר, (ר"ל שהחזיק עצמו לאפר) עכ"ל.

ובספה"ק רב יב"י (קפיטל לג) כתב ז"ל, וכשיהיה לו הכנעה, לא יבא לו מחשבה זרה ופניה רעה, עכ"ל.

ובספה"ק גנזי יוסף (כי תשא) כתב ז"ל, וע"י ענוה מכניעים את החיצונים שלא יהיה להם יניקה משם י-ה, עכ"ל.

ובספה"ק ליקוטי תורה (טשערנאביל לך לך) כתב ז"ל, אין אדם יכול להיות מרכבה לשכינה ולהשראת נפשו רוחו ונשמתו, כל זמן שלא תקן פגמיו ולא נדחה ממנו הרע לגמרי. וזהו עיקר ההכנה לטהרת המחשבה שיוכל לדבר במחשבה זכה, ושיהיה לו כל מעשיו לשם שמים וכו'. ועיקר העיצה לזה שיוכל לתקן כל הפגמים הוא ע"י בחינת מה", דהיינו השפלות, שיהיה באמת שפל בעיניו נגד גדולתו ית' ויהא נחשב למה, ואז יוכל לתקן כל הרע, כידוע שמ"ה מתקן את השבירה, ואז לא יבלבלו אותו מחשבות זרות ויהיה דיבורו ביחוד כל העולמות עם נפש רוח ונשמה שלו ויהיה מרכבה לשכינה וכו', ויזכה לבחינת שכינה מדברת מתוך גרונו, עכ"ל.

ובספה"ק פרי הארץ (בלק) כתב ז"ל, בעל מעלה צריך להחזיר המעלה אל המקום אשר לוקחה משם, והוא א"ס ב"ה, ע"י מדת הענוה, אז נתוסף עליו יותר ויותר בהחזיר הדבר אל שורשו כידוע, עכ"ל.

ובספה"ק עבודת ישראל (דרושים לט"ו באב) כתב ז"ל, עי"ז שהצדיק משפיל עצמו עד למאוד עד שפל דיוטא התחתונה (הן ע"י מעשה שפל והן ע"י שפלות נפש, ענוה) ואח"כ חוזר בתשובה לבוראו ית', מעלה בזה את כל העולם כולו עמו ומתעלים על ידו, ושבים אליו ית', עכ"ל.

ובספה"ק דרש טוב (ערך כעס) איתא ז"ל, מי שיש לו ענוה לא יבוא לכעס, כי כעס ענף הגאווה, עכ"ל מספר דגל מחנה אפרים.

## **ענוה וגאווה בקדושה ולהיפך**

"זה לעומת זה עשה אלקים". והרי שכל דבר שיש בקדושה ישנו גם בצד האחר. והן הם הדברים אמורים לגבי מדת הענוה ומדת הגאווה. ונפתח תחלה במדת הענוה דסט"א.

כתב בספר תולדות יעקב יוסף (בא) ז"ל, ויש עוד בחינה דקה וגרוע מזה (מגאווה) שהוא הענוה שאינה כראוי, שהוא קשה יותר מהגאווה. היינו כי לפעמים האדם שותק לחבירו ומעביר על מדותיו, ובאמת הוא מרוב חשיבותו, כי מחזיק עצמו לרב וחשוב ואינו כדאי להשיבו, או שהוא שותק כדי שיהיה נחשב לענו, עכ"ל.

והן הם דבריו בספה"ק צפנת פענח (יתרו) ז"ל כבר ידוע ענין המלך שנתנו לו רפואה שיתרחק מהגאווה ויתקרב לענוה ושפלות. וכל מה שנהג יותר שפלות נכנס בו עצם הגאווה, איך שמלך גדול כזה נוהג בענוה ושפלות יתירה. עד שלבסוף הודיעו לו מנהג נשאותו ברמה, רק בקרבו ישמור שלא יגבה לבו בזה כמ"ש לא גבה לבי, עכ"ל.

עוד בחינה של ענוה שאיננה של אמת מצינו בספה"ק נועם אלימלך (ליקוטים) ז"ל, יש בני אדם שהוא מחשבים שהם שפלים כעפר, וכמו שמחשבים כן הוא באמת, שהם כמו עפר, שאין בהם שום לחלוחית יראה והם גושי עפר, ואין זה מתקן מדותיו ויסודותיו, וזהו המהרס יסודו. אך ורק שבתחילה צריך למחול בתורת ה' לשמה, ולקיים מצוותיו בשלמות, ואח"כ יהיה כעפר לכל לבבו בעבודתו, עכ"ל.

עוד בחינה של ענוה שאינה של אמת מצינו בדברי רבותינו ז"ל.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (בהר) ז"ל, דרכו של היצר הרע להגיס דעתו של אדם וכו', ולפעמים עושה יצר טוב להשפיל האדם בשפלות לפי הענין שצריך לו למנוע האדם מעבודת ה', ועצה היעוצה על האדם שיש לו דעת, לעשות הכל היפך היצה"ר, עכ"ל.

ובפרשת חקת ביאר דבריו יותר ז"ל, השפלות שהוא מדרגת משה, והכבוד והתפארת שהוא מדרגת אהרן, הם כללים גדולים וחוקים טובים לכללות התורה, להיות לו עזר נגד היצה"ר, שאם היצה"ר משפילו שאינו ראוי להתקדש, יאחז כנגדו מדת

התפארת, שמצד נשמתו ראוי לכך, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (עקב) ז"ל, גם בענוה צריך לפעמים מדה בינונית, והוא צורך גבוה מאוד, כמו ששמעתי ממורי, שרוב ענותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת השי"ת, שמצד שפלותו אינו מאמין כי האדם גורם על ידי תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות, וגם המלאכים ניזונים על ידי תפלתו ותורתו, שאלו היה מאמין זה, היה עובד את ה' בשמחה ויראה מרב כל, והיה נזהר בכל אות ותנועה ומלה לאומרה כדקא ואת, עכ"ל.

ובספה"ק פנים יפות (נצבים) כתב ז"ל, ואל יאמר האדם השפל בדעתו, מי אנכי להודות ולהלל לפני השי"ת אשר משרתיו קדושים עליונים, כי המלאך הגדול כאין נגדו כמוני, עכ"ל.

והרי נתבאר שאל לו לאדם להיות שפל בעבודת קונו, אלא עליו להלביש את עצמו בגאוה דקדושה ולעבוד את קונו מתוך רוממות. והן הדברים אמורים בעבודת הנפש הפרטית והן בעבודה למען הכנס"י. וכמ"ש בספה"ק עבודת ישראל (וישלח) ז"ל, הצדיק העובד ה' הגם שצריך להיות בבחינת עקב ענוה, שזה בחינת יעקב, אמנם צריך הצדיק להתחזק ולעמוד על עמדו לעורר רחמים, וכמו שאמר רשב"י בספר הזהר, בר יוחאי בעלמא, וכמו ששמעתי בדרך זה ממורנו הצדיק מו"ה אלימלך ז"ל. ולא שהתנשאו רוחם בזה באמת, רק הא מרוממים ומנשאים את עצמם להמתיק הדינים ולעמוד כתריס נגדם, עכ"ל.

ובספה"ק נוצר חסד (אבות איד) כתב ז"ל, צריך כל אדם להיות בבחינת אין ממש, אבל אעפ"כ יגב לבו בדרכי ה', וצריך כמה פעמים להחזיר עצמו לאיש גדול, וצריך שמירות עבודה התמימה, כמו שהזהיר המגיד את מרן הבית יוסף, וצריך בכל רגע שתי בחינות, אין אני. וזהו מדרגה גדולה אי אפשר להשיג זה בחוש הגשם, אלא למי שהוא בזה המדרגה, עכ"ל.

### **ענוה - שורש כל מדות טובות**

מדת הענוה שורשה באין, ולכך היא שורש לכל.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (חיי שרה) ז"ל, הענוה הוא שורש לכל המדות טובות וביטול כל מדות הרעות, עכ"ל.

ובפרשת צו כתב ז"ל, ארז"ל, ג' דברים שקולים זה כזה, חכמה ויראה וענוה, היינו הא בלא הא לא סגי. וענוה גדולה מכולם, כי גם חכמה ויראה בלא ענוה אינה מעלה רק חסרון, עכ"ל.

ובספה"ק נועם אלימלך (עקב) איתא ז"ל, הענוה היא המקור והשורש של כל דבר קדוש, והיא המקיימת הכל. ולכך נקראת בלשון עקב כמו הרגל שהוא הקיום שהגוף עומד עליו. נמצא שכל דבר שאדם עושה, צריך שתהיה בעובדא ההוא ענוה, עכ"ל.

### **גאוה - שורש כלי רע**

הגאוה שהיא מיסוד האש שהוא היסוד העליון הוא שורש כל מרעין בישין.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (חיי שרה) ז"ל כתב החסיד מהר"י יעב"ץ, כי הגאוה הוא שורש לכל העבירות, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (שם) ז"ל, כל המדות נמשכין מארבע יסודות, והגאוה שהוא מיסוד האש הוא שורש רוע כל המדות, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל, (קדושים) ז"ל, גסות הרוח הוא שורש לכל הקליפות שהם המחשבות זרות שבתפלה, עכ"ל.

ובספה"ק בן פורת יוסף (יתרו) כתב ז"ל, ביאר מורי זלה"ה מופת מובהק שהגאוה קשה מן החטא, כי בכל הטומאות והחטאים כתיב השוכן אתם בתוך טומאתם, משא"כ בגסי הרוח ארז"ל, אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנאמר גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל, עכ"ל. ומכיון שהגאוה קשה מן החטא, הרי שהוא שורש לכל החטאים.

### **תולדות מדת הגאוה**

מדת הגאוה הינה שורש כל הרע מפני שהיא יסוד האש דקליפה, ולכך היא גורמת לכל רעות שבעולם, לכל דוקא. ונעתיק מעט ממה שנתבאר בענין זה בספה"ק.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (בראשית) ז"ל, ע"י גאוה הוא קורא אל השי"ת ואינו נענה ח"ו, עכ"ל.



ועוד כתב בספה"ק הנ"ל (שם) ז"ל, גאווה ולה"ר הם שותפים וכו', כי הגאווה שבו מביאו ממדבר לשון הרע על חבריו, וגורם עי"ז פירוד לבבות, עכ"ל.

ועוד כתב בספה"ק הנ"ל (שם) ז"ל גסות הרוח גורם להאדם לירד בכל מיני מיצר, כי הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (ויחי) ז"ל כשלומד ועושה לשם התפארות, כל מה שלומד ועושה ביותר נתגאה עי"ז ביותר, ונתרחק ביותר מהשי"ת. כי אין אני והוא יכולין לדור בעולם כמו שארז"ל, עכ"ל.

ובפרשת קדושים כתב ז"ל, המתגאה נסתלק בחינת אק"י בריבוע (גימטריא) דם וכו', ורוע קימעא עוכרתו ח"ו כמו שארז"ל, וכו'. ועי"ה הגאווה נסתלק א' מן אדם ונשאר ח"ו, וגורם ח"ו כך למעלה, והיינו שע"י הגאווה גורם שנאה, עכ"ל.

ובספה"ק בן פורת יוסף (מקף כתב ז"ל, עי"ה גסות הרוח בא שכחה, בבחינת ורם לבבך ושכחת, עכ"ל.

ובפרשת ויחי כתב ז"ל, מי שיש לו גסות הרוח הוא נפרד מהקדושה, כמו שארז"ל, אין אני והוא יכולין לדור וכו', והוא ג"כ קליפה. ולכך אי אפשר לחברו וליחדו למעלה ונשאר בין הקליפות הנקראים מיתה, משא"כ בכל הטומאות נאמר השוכן אתם בתוך טומאתם, עכ"ל.

ובספה"ק דגל מחנה אפרים (ויקרא) כתב ז"ל, מי שמתגאה בעצמו והוא גבוה בעיניו, אז התורה הקדושה נראית לו רחוקה וגובה יותר ממנו, כי היא ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, ואי אפשר לו להשיג ולראות אמיתת התורה, עכ"ל.

ובספה"ק תשואות חן (צו) כתב ז"ל, אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות המגביה לבו של אדם ומפילו לשכחה, וכאלו דוחק רגלי השכינה ח"ו, ובחינת הגאווה נקרא אלהים אחרים כידוע ע"פ האריז"ל, עכ"ל.

ובספה"ק רב וביי (קפיטל לג) כתב ז"ל, כל הפניות ומחשבות זרות נמשכים מן הגאווה, עכ"ל.

ובספה"ק ליקוטי מהרי"ל (שופטים) איתא ז"ל, כנפול לאדם ספיקות בדעתו בענין האמונה ח"ו, ידע שזה בא מגיאות, שמתגאה שהוא עובד את ה' ויש לו תורה ומעש"ט, וכל המתגאה אין אני והוא יכולין לדור וכו', וכאלו דוחק רגלי השכינה, ועי"ז נופל מאמונה, עכ"ל.

ובספה"ק נוצר חסד (אבות א, ג) איתא ז"ל, שגאווה פוגם ומקלקל שם י"ה רבא כנודע, עכ"ל.

כתיב בכל דרכך דעהו, לשון דעת דדבקות. ששלמות הנפש היא, כאשר היא דביקה בקונה בכל עת ובכל שעה. אולם זה בא עי"ה הדרגה, שתחלה דבק בחלקים מסוימים של היום, ואח"כ הולך מחיל אל חיל, עד אשר זוכה לדבקות השלמה.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (ויצא) ז"ל, בעודו מדבר בתורה ותפלה תהיה מחשבתו דבקה בו יתברך בדבקות וחשיקה באור פני מלך חיים, אור אין סוף שבתוך האותיות. והבן שהוא כלל גדול בתורה ותפלה לפי מה שקבלתי ממורי, עכ"ל.

ובספה"ק בן פורת יוסף (בהקדמה) כתב ז"ל, מצינו להראשונים ז"ל, שהיו עושין מלאכתן על ידי האברים הנגלים, ומחשבתם נפשם דבקה בו יתברך ובתורתו, עכ"ל.

ובספה"ק הנ"ל (ויצא) כתב ז"ל, בענין הדבקות בו יתברך שנאמר ובו תדבק שזה כלל הכל, כתב הרמב"ן ז"ל, שיש בזה שני סוגים. אחד המתבודד בינו לבין קונו יוכל לדבק בו יתברך, לקשר מחשבתו בהשי"ת, משא"כ בהיותו בין אנשים וכו'. ב, גם בהיותו בין אנשים יוכל לקשר ולדבק מחשבתו בו ית', וכו' שגם בעוסקו בעסקי עוה"ז וכו' מכל מקום מחשבתו תהיה דבקה בו ית', עכ"ל.

ובספה"ק ליקוטי יקרים (דף י"ב עב) כתב ז"ל, אפילו כשנפול האדם ממדריגתו יהיה דבוק בבורא ית' במחשבה קטנה וכו', ומכח אותו קטנות יבא לגדלות, עכ"ל.

## תולדות הדבקות

מדת הדבקות היא שורש כל השלמות, וככל שזוכה לה האדם יותר כן זוכה לשורש ותולדותיו.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (חיי שרה) ז"ל, כשאדם מדבק ומקשר מחשבתו בו יתברך, אז כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו

גרורין אחר המחשבה, וכמו ששמעתי מפורש מפי מורי זלה"ה, במקום שחושב האדם שם הוא כולו ודפח"ח, עכ"ל. ובספה"ק דברת שלמה (נח) איתא ז"ל, עי"ז נמתקין הדינים, וניצול מכל צרות, וכל האודם והדינים נכפים

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (ויצא) ז"ל, תהיה מחשבתו דבוקה בו יתברך וכו', לפי מה שקבלתי ממורי גם מסוגל לבטל הדינים, עכ"ל. כי אצלו ית"ש כתיב לא יגורך רע.

ובספה"ק ליקוטים יקרים (דף יח) כתב ז"ל, ארז"ל גדולים מעירה צדקים יותר ממעשה שמים וארץ. ואמר ר' דוב בער ז"ל, מפני שבריא שמים וארץ היה השתלשלות יש מאין וירידה מעליון לתחתון, וצדיקים במעשיהם שמפשטין את עצמם מגשמיות וחושבים בהשי"ת תמיד, ורואים ומבינים ומדמים באמת שהוא כאילו היה הכל אין כקודם הבריאה, נמצא שהם מחזרים מיש לאין, וזה יותר פלא להעלות מתחתון לעליון, עכ"ל.

ובספה"ק קדושת לוי (בראשית) איתא ז"ל, כשהאדם הוא בטל במציאות ומדבק מחשבתו באין כביכול, אח"כ בא עי"ז שפע חדשה על כל העולמות אשר לא היה עדיין (כי מהאין אפשר למשוך הכל), עכ"ל.

ובספה"ק אור הגנוז (בחוקתי) כתב ז"ל, הכל זוכה האדם לפי ענין עבודתו ודביקותו. יש שהוא דבוק במדריגה קטנה, ויש מדריגות מדריגות, עד שיש שהוא דבוק בדביקות עצום מאוד. ולפי הדביקות כן זוכה האדם להשגה ולרוח הקודש ולנבואה, עכ"ל.

### דרכי השגת מדת הדבקות

תכלית ושלמות האדם היא הדבקות בו ית"ש, קנינה מצינו כמה אופנים בדברי רבותינו ז"ל.

כתב בספה"ק בן פורת יוסף (הקדמה) ז"ל, לדבק בו ית' הוא ע"י קדושת המחשבה כנודע. ואי אפשר לקדש מחשבתו כי אם כשזוכה לנשמה, והיינו ע"י שיקדים תחלה קדושת המעשה והדיבור, היינו ע"י מעשים טובים ולימוד התורה שזה בחינת נפש ורוח, ואח"כ זוכה לקדש מחשבתו שזה בחינת נשמה, ואז הוא כסא לשעות בו שם הוי' יתברך, עכ"ל.

ובספה"ק ליקוטים יקרים (בתחלתו) כתב ז"ל, צרך שלא לחשוב מחשבה אחרת, רק דביקות בבורא ית'. ובעת הלימוד צריך לחשוב מחשבת הלימוד, ומכח זה בא להיות דבוק כראוי. והעיקר שילך תמיד בשמחה ובפרט דעת הדביקות, דבלא שמחה אי אפשר לחיות דבוק בבורא ית', עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (דף יט) ז"ל, עיקר התפשטות הגשמיות יהיה בלבו שיהיו נמאסים בעיניו כל תאוות עוה"ז, אפילו ההכרח יהיה ע"ד אי אפשר ולא מכון כמבואר במ"א. ומכש"ש כל המדות התלויים בלב, יהיה מופשט מכולם מחמת גודל תשוקתו להבורא ית' וכו', ובלבד שיהיה באמת וביראה ואהבה, כי בלתי יראה ופחד בלב אין זה רק חיצוניות האהבה, וכו', ומיראה זו יבא אל האהבה האמיתי עד שתדבק נפשו, עכ"ל. וכן כתב בספה"ק קדושת לוי (בראשית) ז"ל, וע"י היראה זוכין להיות בטל במציאות, ולדבק עצמו באין כביכול, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק ליקוטים יקרים (יושר דברי אמת) ז"ל, מי שרוצה לדבק עצמו בהשי"ת, צריך להיות לו חכמה בינה ודעת. חכמה ר"ל, קבלה מאבותיו ורבותיו שיש אלוקים בעולם, והוא מחשבה גולם בלבד, בחינת חכמה. אח"כ צריך להעמיק מחשבתו ולהגדיל בינתו בזה, לחשוב ולהבין דבר מתוך דבר איך שהשי"ת משגיח על הכל ומחיה את כולם סובב כל עלמין וממלא כל עלמין. אך בהבנה זו יוכל להיות שלפעמים מעמיק ומבין ומהרהר בזה, ולפעמים אין מחשבתו רק דברים אחרים. ע"כ עיקר השלמות כשנגמר ציור זה ונקשר תמיד בדעות, ואין דעתו פנוי מציור זה. זה נקרא דעת, בחינת גמר מחשבתו ושלימותה ודביקות האדם בה. היינו שהוא מקושר תמיד במחשבה זה והולך תמיד בה, וכל מה שרואה תמיד את השי"ת, כי כוחו ית' מחיה את הכל ואין עוד מלבדו, עכ"ל.

ומעין דברים אלו כתב בספה"ק אור הגנוז (וירא) ז"ל, בשם הבעש"ט ז"ל, שלא יצטרך אדם להתיישב עצמו באלהות, אלא יחשוב כאלו כולו גנוז באור אלוהות, עכ"ל.

### תולדות העדר הדבקות

הדבקות בו ית"ש היא שלמות הכל, והעדר הדבקות הוא שורש כל חסרון.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (וישלח) ז"ל, כמסיח דעתו מדביקת השי"ת, סר ממנו השגחת יוצרו כביכול ונשאר לבדו מזווגא דשכינתא, ואז גם מחנה השכינה שנקרא מחנה אלקים סרים ממנו ח"ו, עכ"ל.

ובספה"ק אור הגנוז (כי תשא) כתב ז"ל, סיבת אמיתת החיות הוא הדבקות, וכשיש לו דביקות בהש"ת שהוא חי החיים, הוא חי בעצם. וכשנפסק מן הדבקות, הוא חי במקרה, עכ"ל.

## מהות הדבקות

מדת הדביקות קיימת בכל מדרגה שכאשר אדם נכלל במדריגה נקרא שדבק בה. ומצינו בדברי רבותינו כמה לשונות בהבחנה מהי דבקות, ובאמת זהו דבקות בערכין כמו שנתבאר.

כתב בספה"ק בן פורת יוסף (בהקדמה) ז"ל, עיקר האמונה הוא הדבקות בו יתברך וכמ"ש ובו תדבק, שהוא קישור ודיבוק חומר הצורה ליוצרה, עכ"ל.

ובספה"ק אור הגנוז (משפטים) איתא ז"ל, הדבקות אצל הצדקים הוא, שמדמין אור השכינה שעליהם כאלו מתעטף סבבים ככסות מורא, ואז הם רועדים בטבע, עכ"ל.

ועוד כתב (בפרשת נצבים) ז"ל, יראה תמיד את הש"ת בעיני השכל, ויהיה נראה לו לאדם כאילו אור א"ר מקיפו, כאלו כולו גנוז באור הא"ס, ואור דשפיתא דקידשא, עכ"ל.

## מחשבה דיבור ומעשה

כידוע שעצם הנפש יש לה שלשה לבושים, מחשבה דיבור ומעשה. נמצא שהדיבור הוא התגלות המחשבה ושורש למעשה. והדברים מבוארים בדברי רבותינו ז"ל.

כתב בספה"ק קדושת לוי (בלק) ז"ל, ובאמת בכל דיבור שאדם מדבר קודם שיוציא מפיו הדיבור הוא במחשבה, שחשב מקודם למה יאמר הדיבור, וטעם למה יצוה כך. [ומי שזוכה להשיג הדיבור כמו שהיה במחשבה, דהיינו שמישיג המחשבה, אז מבין הטעם, כיון שמישיג האיך היה במחשבה] עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (ויחי) ז"ל, כי הנה המחשבה של האדם כשחושב בעבודת הבורא, אזי כל זמן שהמחשבה לא באה לידי דיבור אזי המחשבה אין לה מנוחה, וכשהמחשבה באה לדיבור אזי יש מנוחה להמחשבה, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (אבות-שלח) ז"ל, כי הנה האיש הגבור, זך המצפון, בעל מדות טובות, הנה צדק ואמת כל אמרי פיו, ולא יצא מפיו שום דבר מגונה, רק הכל חסדים וטובות ורחמנות. וטעם הדבר, לאשר שתמיד מחשבתו ורעיונו קשורים בעבודת אהבת הבורא והמדות הטובות הנ"ל, ומה שהוא בכח יצא אל הפועל, כי הלשון הוא קולמוס הלב (חובות הלבבות שער הבחינה פ"ה) כי לא יקשר מחשבתו בשום דבר גנות, בכדי שלא ישאר רושם שמץ הגנות במחשבתו, עכ"ל.

ועבודת האדם ליחד מחשבתו עם דיבורו כמ"ש הרמב"ן באגרתו הידועה, "וחשוב הדיבור קודם שתוצאנו מפ"ך", עכ"ל.

ובספה"ק מאור עינים (פנחס) כתב ז"ל, כי בודאי בכל תפלה ההגונה שהוא ביחוד מחשבה ודיבור נעשה תיקון בחינת משיח, עכ"ל.

ולהבין מהות אחדות הדיבור עם המחשבה ומדוע זו בחינת משיח נעתיק עוד מדברי קודשו (ליקוטים ד"ה כתיב) ז"ל, וכשתיחד בחינת שמים וארץ דהיינו דיבור ומחשבה, שיהא הדיבור דבוק למחשבה בלבא ובמוחא שיהא יחוד בכל הרגשת אבריו ומדותיו, אזי נעשה יחוד גמור בכל העולמות למעלה, כי כל עולם המקבל עם עולם שלמעלה ממנו הם בבחינת שמים וארץ, וגם הדיבור מקבל מהמחשבה כי קודם שידבר מתהוין האותיות במחשבה, עכ"ל.

והבן שמהות משיח הוא יחוד הכל, ולכך ע"י מכיון שע"י יחוד דיבור ומחשבה מאחד כל העולמות לכן זה נקרא בחינת משיח.

## שמירת הדיבור ותולדותיו

כתב בספה"ק לקוטי תורה (טשערנאביל הדרכה ג) ז"ל, צריך לשמור ברית הלשון, כמאמר הכתוב (איוב לא, א) נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה, ולא לדבר שום דבר בטל רק על פי ההכרח וכו'. וכשמקיים הנ"ל, אז קדוש שרוי בתוך מעיו (תענית י"א ע"ב) ויוכל להתרומם ולהתעורר מזה לדיבורי תורה ותפלה, לקשר רוחא ברוחא, ולהמשיך עליו רוחא וחיי דלעלא, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (שם ט) ז"ל, צריך האדם לשמור את הדיבור בכל מה דאפשר, לפי שהריבוי בדברים הוא בבחינת

קטנות הדעת, ולכן נשים דרכן להרבות בדברים, לפי שנשים דעתן קלות (קדושין פ ע"א), וכו'. וסוד הדבר כשמרבה בדיבור נפרד היחוד ממחשבה עם דיבור ומעשה, עכ"ל.

ובספה"ק מאור עינים (מטות) כתב ז"ל, וצריך האדם שלא יטמא ה"ה מוצאות שנקבעו בפיו, שג"כ אור א"ס שופע ב"ה מוצאות אלו וכו', וכשישמור מלטמא פיו, אז יהיה לו בנקל לדבק את עצמו בעוסקו בתורה ובתפלה באותיות שנקבעו בפיו לדבק את עצמו לאור א"ס ב"ה השופע בתוך האותיות מאחר שלא נפרד ממנו ית' ושמר הדיבור, עכ"ל.

עוד בחינה נוספת בשמירת הדיבור מצינו בספה"ק אוהב ישראל (תצוה) ז"ל, וכיון שע"י הדיבור יכול להתקשר נפש חבירו בדיבורו עם נפשו, בודאי מן הראוי לאיש הישראלי לשמור את עצמו מלדבר עם אדם מטוב ועד רע, עם אדם אשר נפשו לא מטוהרה ובפרט עם אנשי בליעל הידועים לו, כי ח"ו פן ידבק בו מאומה מן החרם מהסט"א השולטת באדם ההוא ע"י דיבורים יחד. ובפרט בדורות הללו מהראוי להרחיק עצמו מפילו מן הספקות, ואפילו ללומדו דרך ה' צריך לשמור עצמו מלדבר עם שאינם ידועים ומוחזקים אצלו דכשרשות, עכ"ל.

## שמירת הדיבור ותולדותיו

הזוכה לשמור דיבורו מדברים בטלים ולה"ר וכד' זוכה לדברים הרבה, דברים דיקא שכיון שדיבורו שמור בקדושה לכך דיבורו פרה ורבה, וכל זה מפני שנגלה לו שורש עולם הדיבור. והדברים מבוארים בספה"ק מעין החכמה (בא) ז"ל, לפי שמשה היה כבד פה, י"ל שהיה מכבד את הדיבור מאוד שלא הוציא שום דיבור מפיו קודם שהיה מישב עצמו מאוד כמה פעמים קודם שהוציא מפיו, מה יעשה בזה הדיבור. לכך זכה שכתוב עליו פה אל פה אדבר', שדיבורו של הקב"ה היה בפיו, עכ"ל.

וכאשר דיבורו של ה' נמצא בפיו אזי דבריו עושים רושם למעלה ופועלים רבות כמ"ש בספה"ק כתבי קודש (ל"ז ע"ב) ז"ל, 'כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם', אם הדיבורים של אדם יוצאים מפי ה' הדובר בגרונו אינם חוזרים ריקם, עכ"ל.

זאת ועוד זוכה האדם ע"י שמירת דיבורו לקודשת בריתו, וכמ"ש בספה"ק תולדות יעקב יוסף (נח) ז"ל, ע"י שמירת ברית הלשון נשמר ברית המעור, עכ"ל כי הם מכוונים זה כנגד זה כנודע. יתר על כן הוסיף בדבריו בספה"ק צפנת פענח (יתר) ז"ל, שמירת כל גוף האדם שיוכל להתקדש נמשך משמירת ברית הלשון, ובזה יוכל להתקדש בברית המעור, עכ"ל.

עד השתא בואר שמירה מדיבור בטל ואסור וזה לכל אדם, אולם מצינו שמירה עליונה והיא הראויה לצדקים.

כתב בספה"ק דברי משה (חיי שרה) ז"ל, עיקר שלמות הצדיק הוא שיהיה תמיד דבוק במחשבתו אליו ית' בלי שום פירוד כלל חלילה. וגם בכל הדיבורים אשר מדבר אפילו באיזה עניני צרכי העולם, יצמצם דיבורו שלא יפרד חלילה מהדביקות, ויראה שהדיבורים שמוציא מפיו יהיו סובלין ג"כ לעורר איזה יראה או איזה דבקות ויחוד. וכו'. והנה יש בזה שני תועלת א. שאינו נפרד מן הדבקות כנ"ל. ועוד שע"י נמשך קדושה להדבר אשר עוסק בה, היינו אם הוא קונה איזה דבר, אז כאשר דיבורו שמדבר בענין עסק בקניה הוא ברך הנ"ל, אז הוא ממשיך קדושה להחפץ הנ"ל, וע"י אח"כ כארש הוא משתמש בהחפץ הזה אשר קנה, אז נקל הוא אצלו להיות שמוש בו ג"כ בדביקות, עכ"ל.

## המשכת שפע ע"י כח הדיבור

בכח דיבורו של האדם למשוך על עצמו ועל כל העולם כולו שפע גשמי ורוחני. והדברים מבוארים בדברי רבותינו ז"ל, ונעתיק מעט מדבריהם.

כתב בספה"ק קדושת לוי (ויצא) ז"ל, דיבורו של הצדיק עושה רושם, כשהצדיק מדבר בתורה ותפלה, אזי אותן האותיות היוצאין מפיו, עולין למעלה לשורשם, וע"י בא שפע לעולם, עכ"ל.

ובספה"ק מאור עינים (וירא) כתב ז"ל, פתח הגוף אשר דרך שם מבוא הקדושה העליונה. כמ"ש ושכנתי בתוכם הוא הפה, דהיינו ע"י הדיבור של האדם כשהוא זך, ממשיך בקרבו בקדושת השי"ת, עכ"ל.

אולם בכדי שיוכל האדם למשוך שפע וקדושה ע"י דיבורו ישנם לכך כמה תנאים.

א. אמונה בכח הדיבור. כתב בספה"ק קדושת לוי (וארא) ז"ל, צריך כל אדם להאמין שהדיבור שלו עושה נחת רוח לבוראו, ופועל כל פעולות טובות לישראל ע"י הדיבור, עכ"ל. כי באמת כל דבר שאינו מאמין בו אינו פועל עבורו, ובתוקף אמונתו, כן תוקף פעולתו.

ב. קדושת הדיבור. כתב בספה"ק הנ"ל (מטות ועוד עיין בפרשת וארא) וז"ל, לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה, מי שאינו עושה דיבורו חולין, עושה תיקונים בכל היוצא מפי, ויגזר אומר ויקם לו, צדיק מושל ביראת אלקים, ע"י שמירת ברית הלשון, עכ"ל.

וכן כתב בספה"ק מבשר צדק (מטות) וז"ל, צריך לראות לקדש ולטהר הדיבור שלא ידבר ח"ו שום דבר בטל רק לכבודו ית', ואז הדיבור שלו עושה רושם, וכל אשר יאמר כן יעשה, כי כאשר מחלל הדיבור, שוב אין בו כח הפועל, ואין משגיחין בדבורו, עכ"ל.

ג. התקשרות לכח שורש הדיבור שהוא אלוקות. כתב בספה"ק כתבי הקודש (לז ע"ב) וז"ל, 'כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם', אם הדיבורים של האדם יוצאים מפי ה' הדובר בגרונו אינם חוזרים ריקם, עכ"ל.

## דיבורו לשון הרע

המדבר דיבור אסור כדוגמת לה"ר וכד' פוגם הרבה, ונעתיק מעט מדברי רבותינו שביארו את מהות הפגם.

כתב בספה"ק תשואות חן (ליקוטים לפרשת פקודי) וז"ל, על ידי לשה"ר מסתלק החיות מן האדם על דר ךהכתוב נפשי יצאה בדברו. כי נקצב להאדם כמה דיבורים ידבר כל ימי חייו, וכשמדבר לה"ר נתמעט החיות שלו. וע"כ ארז"ל מאי תקנתי, יעסוק בדברי תורה, כי שמדבר האותיות של התורה וכל אות יש בה מילואים, ועי"ז עולה לו תרופה על מיעוט אותיותיו, עכ"ל.

ומעין דברים אלו כתב בספה"ק אור תורה רמזים (על אגדות חז"ל) וז"ל, כשאדם מדבר דיבור טוב והדיבור הוא החיות של האדם, והחיות הוא ממנו ית', אז הדיבור סלקא לעילא ומתעורר הדיבור העליון ומשפיע עליון יותר חיות מלמעלה, אבל כשהוא מדבר דיבור רע, אז יוצא ממנו החיות ולעילא ג"כ לא סלקא, אז קרוב הדבר להיות נפסק ממנו כל החיות לגמרי, עכ"ל.

ובספה"ק אוצר החיים (שמות קלז) כתב וז"ל, תירא לנפשך מלדבר דיבור רע על ישראל, ולא תראה שום רע על ישראל, כי את עצמך אתה רואה. ואם תעורר דנים על שום ישראל, את עצמך אתה דן, ומאוד יש להזהר מזהומת הנחש הזה, עכ"ל.

ובספה"ק ליקוטי אמרים (דף מ) כתב וז"ל, כשמדבר דברים בטלים או לה"ר, אז הקול וההבל הוא עולה ומקטרג עליו, וכשלומד אח"כ דברי תורה וקול וההבל מד"ת גם כן עולה, אז הקול וההבל הראשון דוחה את השני מלעלות, ומקטרג עליו, עכ"ל.

עד השתא נתבאר הפגם הנולד במדבר לשה"ר, אולם כבר אמרו חז"ל ג' נלקים בעון לה"ר המדבר והמקבל ואותו האיש שדברו עליו ובשלמא המדבר והשמוע שחטאו תניח שלקו אלא מי שמדברים עליו למה שילקה. ובתשובת דבר זה כתב בספה"ק דברי משה בשם הבעש"ט הק' וז"ל, כי סיבת הענין המביא לאיזה אדם שידבר לה"ר על חבירו, המסבב דבר ההוא, הוא אותו האיש עצמו שמדברים עליו. וכמו שאמרו רז"ל בפסוק 'כי פועל אדם ישלם לו', שר"ל שהחטא עצמו אשר חוטא בו האדם הוא המיסר אותו. ור"ל שע"י החטא אשר חטא אז נברא קליפה אחת, והקליפה הזאת בעצמה היא המיסרת אותו ביסורין לפי ערך החטא אשר חטא. וכן הוא גם כן הדבר הזה, כי הלא נודע שמכל דיבור שאדם מוציא מפיו נברא ממנו איזה דבר, אם הדיבור הוא בקדושה נברא ממנו דבר קדוש, וכן להיפוך אם הוא דיבור שיש בו עבירה אז נברא ממנו איזה קליפה רח"ל. אמנם יש מיני דיבורים שאינם לא מצד זה לא מצד זה, כמו הדברים שאדם מדבר שאין בהם צורך לא להגוף ולא להנשמה, או שדבר איזה דברים שהיה בהם פניה, גם כן נברא מהם, רק שאין בהנברא הזה בא מעצמו ליסרו, אך הוא מתדבק באיזה אדם רע, ואז האיש הזה אשר נתדבק בו הוא המדבר בכח הזה לה"ר על זה, עכ"ל.

כאשר האדם מדבר דברים בטלים הרי שדבריו מנותקים ממקור חיותם, ותיקונם הוא החזותם לשורשם למקור חיותם. ובכך מצינו כמה וכמה אופנים כיצד לעשות זאת.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (קונטרס אחרון) וז"ל, כמדבר דברים בטלים ואח"כ לומד עם כ"ב אותיות אזי מעלה אותיות של דברים בטלים למעלה, עכ"ל.

ובספה"ק בן פורת יוסף (יתרו) כתב וז"ל שמעתי ממורי זלה"ה, שיש יחודים בדיבור, בין בדיבור תורה ותפלה ובין בדיבור עם חבירו בשוק, ויוכל לחברו ולהעלותו לכל אחד לפי מדרגתו. יש ע"י דיבור יש ע"י דיבור חול שיש בו כ"ב אותיות וכו'. וגם שמעתי משמו זלה"ה, שאם אדם מוכרח לדבר עם חבירו או לשמוע מחבירו דברים בעלמא, יוכל להעלותו גם כן ע"י שיתן דעתו כי השמיעה הוא ע"י הנשמה שהוא חלק אלקי ממעל, ויכוון לחברה וליחודה וכו', מן עשייה ויצירה ובריאה עד אצילות, עכ"ל.

ובספה"ק ליקוטי אמרים (לא ע"ב) איתא ז"ל, האותיות בעצמם הם כגולמים אם לא הנקודות שע"י מתנהגים האותיות, והמנהיגם הוא השכל בשביל שהוא רוצה לגלות חכמתו. והנה האותיות של תורה ותפלה וכו' הם באים לשרשם ויש להם תענוג. אך שאר דיבורים וכו', הם גם כן אותיות כמו זה הענין, אבל הצירופים הם אחרים, והשכל שהוא רוכב עליהם הוא שכל שפל ושורה עליו קליפות, והאותיות עצמם מתקנאים האותיות של תורה (וזה תחילת תיקונם) וכו'.

וכשמוע אותם איש נלבב וחכם אז מעלה גם האותיות ההם מתוך השבירה, שמסתכל על צירוף הקדוש שבתוכם מאיזה מידה הוא, וע"י המדה מדבר להשי"ת, ואז מעלה האותיות ההם ומכניס בהם אלוקות. ועי"ז כשיספרו לפניו איזה מעשה שיש בזה איזה רעה ח"ו, כששומע זו מעלה ניצוץ הקדוש ומכניס אלוקות בצירוף אותיות הנ"ל, ואז יוכל תיכף לתקן הדבר ההוא, כי תשועת ה' כהרף עין, עכ"ל.

ובספה"ק קדושת לוי (חיי שרה) וכתב ז"ל, בשם אדמו"ר מו"ה דוב בערל ז"ל, כשאדם מדבר דברים אפילו עם בני אדם וחושב מחשבות קדושות בתוך הדיבורים, עי"ז מעלה הניצוצות, וזה שמחה לפניו ית' מעלית הניצוצות, עכ"ל.

ובספה"ק אור המאיר (שיר השירים) כתב ז"ל, כי איש המשכיל צריך להעלות מכל דבר שרואה ושומע מזולתו אפילו דיבור איש לרעהו מעניני הגשמיות יעלה הכל אל הבורא ית', ולהחליף מה שהיה בתחילה צירוף גשמי לצירוף רוחני. ולא יתכן לפעול בזה אם לא שמעלה אותם אל החכמה, נקודה ראשונה, הצורך לעבודה וכו'. וגם יכול להיות מי שיש בו מדעת קונו, יכול לעשות מבחינת דיבורים של זולת עם מענין משאם ומתנם ושאר גשמיות מחזיר הוא בעוצם השגתו את הדיבורים לבחינת קול פשוט, ואח"כ מחזיר את קול פשוט לדיבורים קדושים, עכ"ל.

ושורש כל עבודה זו הוא מתוך אמונה שאין דבר במקרה ודיבור זה הושמע לאזניו בכדי לתקנו, וכמ"ש בספה"ק הנ"ל (בשלח) ז"ל, וצריך האדם להאמין באמונה שלימה שהכל בהשגחה פרטית מהבורא עולם שהזמין לו לשמוע דיבורים אלו דיקא ביום זה ולא ביום אחר, כי עת לכל זמן ולכל חפץ, ולא לחנם שלח לו הקב"ה לשמוע עתה אלו הדיבורים ולא ביום אחר, ולא לאיש אחר, כי אליו נוגע הדבר לתקנם בעת הזאת ולא לזולתו, עכ"ל. וברור שכל זאת אם ראוי לכך בהיות מחשבתו קשורה בעליונים, ולולי זאת את בו להעלות הדיבורים שהרי הוא עצמו גופא נמצא למטה כמ"ש בתניא.

ובספה"ק אוצר החיים (ויקרא רצג) כתב ז"ל, ודיבור אחד כראוי יעלה כל הדברים שנעשו בתמורה, עכ"ל.

### **פעולת דברים שבקדושה**

כל פעולה שאדם פועל בקדושה עושה שורש למעלה ומרבה ומסוסיפה קדושה עוד, והן הן הדברים אמורים בדיבור של קדושה.

כתב בספה"ק ליקוטי אמרים (ה) ז"ל, לפעמים יכול להמשיך טובות ע"י הדיבורים שהוא מדבר. למשל, אם הוא בשביה, ידבר מאותו ענין, ארבעה צרכים להודות וכו'. וכן כשחולה באיזה אבר, ידבר באותו ענין בספירות העליונים השייכים לאותו אבר, עכ"ל.

ובספה"ק אור תורה (רמזים על אגדות חז"ל) כתב ז"ל, כשאדם מדבר דיבור טוב והדיבור הוא החיות של האדם והחיות הוא ממנו ית', אז הדיבור סלקא לעילא ומתעורר הדיבור העליון ומשפיע עליו יותר חיות מלמעלה, עכ"ל.

ובספה"ק קדושת לוי (מטות) כתב ז"ל, 'לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה', מי שאינו עושה דיבורו חולין עושה תיקונים בכל היוצא מפיו, ויגזור אומר ויקם לו, עכ"ל.

ובספה"ק נועם אלימלך (ויצא) כתב ז"ל, 'דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב', היינו דברי קדושה היוצאים מלב אדם נכנסין ללב אותו האדם בעצמו, ומרביין ומוספין בו קדושה רבה ויתרה, עכ"ל.

ובספה"ק נוצר חסד (אבות ד, טז) כתב ז"ל, וצריך לשמור פיו ולתקן עצמו עם הבלים קדושים, כדי לצרור בצרור החיים, שיקבל אותו כבוד הוי"ה, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (ב, א) ז"ל, ביאר מרן אלקי ריב"ש, שדיבור אחד קטן עם זהירות ודבקות כל חללה דעלמא אינו יכול לקבל שכרה, ועיקר הוא הבהירות והזהירות, עכ"ל.

### **צורת דיבור בשלמות**

כל דבר הנעשה בשלמות ענינו שנעשה בדבקות שלמה בקונו זוהי השלמות הגמורה, למטה מכך יש שלמות יחסית, שלמות בערכין של אותו עולם.

ובביאור צורת הדיבור השלם הגמור מצינו בספה"ק לקוטי תורה (טשערנאביל תרומה) ז"ל, הנה יש בחינת (משלי ד, כה) עיני לנוכח יביטו, דהיינו שיש לאדם אמונה זכה וברורה לנוכח, כמאמר הכתוב (תהלים טז, ח) "שויתי הוי"ה לנגדי תמיד", שיכול לדבר דיבורים בבחינת אתה, אך זהו מדרגה גדולה אשר לא כל אדם זוכה לזה, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (לפרשת פרה) ז"ל, שיהיה שלמות בדיבורים בלתי לד' לבדו, ולא ירגיש את עצמו כלל בשעה שעומד נגדו ית"ש, עכ"ל. ועומק הדברים שכל דבר בבריאה בנוי מחיוב ושלילה. ובענין הדיבור (ובעומק כל דבר) החיוב הוא שיחשוב ממנו ית"ש, והשלילה שלא יחשוב מעצמו כלל. עד השתא ביארנו את הדיבור השלם הכולל שהוא בדבקות שלמה בקונו, מעתה נבאר דיבור שלם בערכין של העולמות.

כתב בספה"ק הנ"ל (נח) ז"ל, צדיקים שנקראים מוחין של הדור, הם מיחדין יחודין עם דיבוריהם, עכ"ל.

ובספה"ק דברי חיים (ויגש) כתב ז"ל, דהצדקים מדברים תפלות, גם שמבקשים איזה דבר מאדם, כונתם לה', עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (ויקהל) ז"ל, הצדיקים בפתיחות דבריהם הוא אור וכו', שכונתם מתחלה לדבר זה שידברו כך שיצמיח אור מביטוי שפתותיהם, עכ"ל.

ובספה"ק חסד לאברהם (נח) כתב ז"ל, דיבורים של מצוה בדחילו ורחימו, שהם הכנפים שבהם נתעלה הדיבור לשורשו, לחכמה, שהוא כח מה מספר אדם, עכ"ל.

ובספה"ק מאור עינים (לך לך) כתב ז"ל, שלא ידבר שום דיבור רק כשיאמין שמחמת עצמו הוא אלם, רק שדבורו הוא עולם הדיבור מדת אדני, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (לקוטים) ז"ל ידע האדם שדבורו נמשך מדבור ראשון הנקרא דבר ה', דכתיב (תהלים לג, ו) 'בדבר ה' שמים נעשו', עכ"ל.

עוד בחינה עמוקה בדיבור (של תפלה) שהוא בעצם שלמות הכל מצינו בספה"ק שארית ישראל (שער ההתקשרות ה) ז"ל, יש מי שיכול להכין כל ההכנות קודם התפילה, ואח"כ לומר כל התפלה רק תיבות ואותיות לבד בלי שום כונה, כי הוא מופשט לגמרי מחושי גופו בביטול עצום לאין סוף יתברך בלי שום מהות עצמו, ז"ל. והמשכיל יבין שבחינה זו זה למעלה מהרגשת הנוכח שהוזכר בריש הדברים.

ובספה"ק דביר משה (חיי שרה) כתב ז"ל, עיקר שלימות הצדיק הוא שיהיה תמיד דבוק במחשבתו אליו ית' בלי שום פרוד כלל חלילה, וגם בכל הדיבורים אשר מדבר אפילו בחינה עניני צרכי העולם, יצמצם דבורו שלא יתפרד חלילה מהדביקות, ויראה שהדיבורים אשר יוצאים מפיו יהיו סובלין גם כן לעורר איזה יראה או איזה דבקות ויחוד. וגם דברים אשר שומע מן המדבר עמו, גם כן יכוון בהם דברי קדושה, עכ"ל.

ומדרגה עליונה מאוד מצינו בספה"ק ליקוטי אמרים (ה) ז"ל, ישים כל מחשבתו בכח התיבות שמדבר עד שיראה האורות של התיבות האיק מתנוצצים זה בזה, ומתוכם נולדים כמה אורות, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (ו) ז"ל, כשמדבר יחשוב ברמז קול ודיבור, וידבר ביראה ואהבה, ויחשוב שזה שמדבר עולם הדיבור מדבר פיו, עכ"ל.

ובספה"ק אור תורה (רמזי תהלים) כתב ז"ל, בדיבור מרומז שם אדני, והאדם בכל דרכיו צריך שיהיה במחשבתו שם הוי"ה ב"ה, ומיחד הוי"ה בדיבור דהיינו יחוד קב"ה ושכנתיה, עכ"ל.

עוד כתב בספה"ק הנ"ל (שם) ז"ל, צריך האדם להיות במדרגה זו שדיבורו יהיה לו עשיה, ר"ל כשהוא בא אל הדיבור צריך לו לילך דרך ז' מדרגות. כי תחלה צריך להיות בבניה לחשוב איך לדבר, ואח"כ צריך לילך דרך אהבה ויראה, ואח"כ דרך התפארות כשהוא רוצה שיהיה תיבה שלימה אז נצטרפו האותיות ואז מתפארים בעיניו לדברם כך, אח"כ דרך הניצוח שמנצח אותיות אחרים וכו', ומשתיקים ומדבר הדבר שצריך לו, ואח"כ דרך הוד, ואח"כ דרך היסוד דהיינו שמחשבתו דבוק לדיבור ודביקות המחשבה בדיבור נקרא יסוד, ואח"כ בא דרך הפה והוא מלכות, והוא מדריגה התחתונה, וצריך האדם להיות במדרגה זו שיהיה דיבורו נחשב לו למעשה, עכ"ל.

ובספה"ק קדושת לוי (יתרו) כתב ז"ל, כשאדם מאמין שכל ההבלים והדיבורים היוצאים מפיו הם כח וחיות הבורא יתברך ורוח ה' דיבר בו, ואז כשמקשר הדיבור בקול והקול במחשבה בשורש הרוחני וחיות אלוקות, אז אע"פ שאין הדיבור יכול לכלול כמה דיבורים, יכול הוא להיות מכמה ענינים ומכמה שכליים, והדיבור מתפוצץ לכמה חלקים כיון שהוא דיבור אלקים, כמו שאנו רואים בתורה כל תיבה כלול מכה ענינים ומתפרשים לכמה גונים. וכן דברי התנאים והאמוראים, כל דיבור כלול מכמה ענינים מחמת משהיה דיבורם נקשר בשורש וכח אלוקות, ועכ"ל.

ובספה"ק דברי שמואל (נח) איתא ז"ל, כשאדם מדבר לפני השי"ת בתורה ותפלה, ונדמה לו בעיניו שהוא מדבר לנוכח ממש לפני השי"ת וכו', ואז ידע שעשה תשובה שלימה על חטאת נעוריו ואין לו שום מסך מבדיל מעוונותיו, עכ"ל.

## שתיקה ודיבור

הדיבור והפכו השתיקה פעמים שהם מעלה ופעמים שהם חסרון. ונבאר את הדברים בע"ה.

כתב בספה"ק ליקוטי תורה (טשערנאביל הדרכה ז) ז"ל, ריבוי בדברים הוא בחינת קטנות הדעת, ולכך נשים דרכם להרבות בדיבור, לפי שנשים דעתן קלות, עכ"ל. הרי שנתבאר לנו צד השלילה שבדיבור. לעומת זאת מצינו ביאור הצורך לדבר. כתב בספה"ק אור המאירו (וישב) ז"ל, הענין מה שמוכרח האדם להכניס עצמו לפעמים לבחינת הדיבור, והלא טוב היה לו יותר להיות יושב בסוד המחשבה לחשוב ברוממות אלוקותו ית' וכו' שעי"ז ממשיך ומשפיע על עצמו הארה עליונה וכו', לאפוקי כשיוצא ממחשבה אל הדיבור, אידי דטריד למילפט לא בלע עוד מחשבות קדושות מקדמות השכל וכו'. אך באמת מי שחכמת אלוקים בקרבו עושה פעולות נפלאות ע"י יציאתו ממחשבה אל הדיבור. א. כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ומעורר בני אדם לתשובה ולעבודת ה'. ב. כי גורם ע"י דיבורו צירוף שם הוי"ה בה, כי המחשבה הוא בחינת חכמה ובינה בחינת אותיות י"ה, וקול ודיבור הם בחינת אותיות ו"ה. ג. ע"י שמוציא מחשבתו מהעלם לגילוי ע"י הדיבור, עי"ז יכול אח"כ להמשיך השגות גבוהות ורמות ממדרגות עליונות ביותר, (כי רוקן הכלי ומעתה נעשה כלי לאור עליון יותר) עכ"ל.

ומאיך מצינו שהמחשבה עליונה ביותר כמ"ש בדברי בעל אור המאיר ז"א, וכן מצינו בספה"ק צואת ריב"ש (כא) ז"ל, השתיקה יפה מאוד, כי יכולת בשתיקה לחשובה בגדלותו ית' ולקשר עצמו בו ית' יותר ממה שיקשר עצמו בדיבור, עכ"ל.

שורש כח הדיבור לכל דבר יש שורש וענף, וכן בענין הדיבור הענף הוא הדיבור בפועל ויש לדיבור זה שורש, ובזה מצינו כמה הבחנות בדברי רבותינו ז"ל.

כתב בספה"ק ליקוטי אמרים (ה) ז"ל, כל הדיבורים שמדברים בני אדם הוא עולם הדיבור, עכ"ל.

ובספה"ק בן פורת יוסף (נח) כתב ז"ל, מעלת האדם יתר על שאר בעלי החיים הוא הדיבור שנקרא חי מדבר, והוא מצד הנשמה שהוא חלק אלוקי ממעל שנפח בו נשמת חיים מעצמותו יתברך כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ויהיה האדם לנפש חיה לרוח ממללא, עכ"ל. ובעומק דברי הליקוטי אמרים בסוד עולם דעש"ן ודברי הבן פורת יוסף בסוד נפש דעש"ן.

ובספה"ק צפנת פעח (שמות) כתב ז"ל, הדיבור הוא בחינת מלכות ושרשה בחכמה, בחינת ה' בחכמה יסד ארץ, עכ"ל.

## דיבורי לשון הרע

המדבר דיבור אסור כדוגמת לה"ר וכד' פוגם הרבה, ונעתיק מעט מדברי רבותינו שביארו את מהות הפגם.

כתב בספה"ק תשואות חן (ליקוטים לפרשת פקודי) ז"ל, על ידי לשה"ר מסתלק החיות מן האדם על דרך הכתוב נפשי יצאה בדבר. כי נקצב להאדם כמה דיבורים ידבר כל ימי חייו, וכשמדבר לה"ר נתמעט החיות שלו. וע"כ ארז"ל מאי תקנתי, יעסוק בדברי תורה, כי כשמדבר האותיות של התורה וכל אות יש בה מילואים, ועי"ז עולה לו תרופה על מיעוט אותיותיו עכ"ל.

ומעין דברים אלו כתב בספה"ק אור תורה רמזים (על אגדות רז"ל) ז"ל, כשאדם מדבר דיבור טוב, והדיבור הוא החיות של האדם, והחיות היא ממנו ית', אז הדיבור סלקא לעילא ומתעורר הדיבור העליון ומשפיע עליון יותר חיות מלמעלה, אבל כשהוא מדבר דיבור רע, אז יוצא ממנו החיות ולעולא ג"כ לא סלקא, אז קרוב הדבר להיות נפסק ממנו כל החיות לגמרי, עכ"ל.

ובספה"ק אוצר החיים (שמות קלז) כתב ז"ל, תירא לנפשך מלדבר דיבור רע על ישראל, ולא תראה שום רע על ישראל, כי את עצמך אתה רואה. ואם תעורר דינים על שום ישראל, את עצמך אתה דן, ומאוד יש להזהר מזוהמת הנפש הזה, עכ"ל.



ובספה"ק ליקוטי אמרים (דף מ) כתב ז"ל, כשמדבר דברים בטלים או לה"ר, אז הקול וההבל הוא עולה מקטרג עליו, וכשלומד אה"כ דברי תורה וקול וההבל מד"ת גם כן עולה, אז הקול וההבל הראשון דוחה את השני מלעלות, ומקטרג עליו, עכ"ל

עד השא נתבאר הפגם הנולד במדבר לשה"ר אולם כבר אמרו חז"ל ג' נלקים בעון לה"ר המדבר והמקבל ואותו האיש שדברו עליו ובשלמא המדבר והשומע שחטאו תניח שילקו אלא מי שמדברים עליו למה שליקה. ובתשובת דבר זה כתב בספה"ק דברי משה בשם הבעש"ט הק' ז"ל, כי סיבת הענין המביא לאיזה אדם שידבר לה"ר על חברו, המסבב הדבר ההוא, הוא אותו האיש עצמו שמדברים עליו. וכמו שאמרו רז"ל בפסוק 'כי פועל אדם ישלם לו', שר"ל שהחטא עצמו אשר חוטא בו האדם הוא המיסר אותו. אר"ל שע"י החטא אשר חטא אז נברא קליפה אחת, והקליפה הזאת בעצמה היא המיסרת אותו ביסורין לפי ערך החטא אשר חטא. וכן הוא גם כן הדבר הזה, כי הלא נודע שמכל דיבור שאדם מוציא מפיו נברא ממנו איזה דבר, אם הדיבור הוא בקדושה נברא ממנו דבר קדוש, וכן להיפוך אם הוא דיבור שיש בו עבירה אז נברא ממנו איזה קליפה רח"ל. אמנם יש מיני דיבורים שאינם לא מצד זה לא מצד זה, כמו הדברים שאדם מדבר שאין בהם צורך לא להגוף ולא להנשמה, או שדבר איזה דברים שהיה בהם פניה, גם כן נברא מהם, רק שאין בהנברא הזה כח מעצמו ליסרו, אך הוא מתדבק באיזה אדם רע, ואז האיש הזה אשר נתדבק בו הוא המדבר בכח הזה לה"ר על זה, עכ"ל.

### תיקון דברים בטלים

כאשר האדם מדבר דברים בטלים הרי שדבריו מנותקים ממקור חיותם, ותיקונם הוא החזרתם לשורשם למקור חיותם. ובכך מצינו כמה וכמה אופנים כיצד לעשות זאת.

כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (קונטרס האחרון) ז"ל, שמדבר דברים בטלים ואח"כ לומד עם כ"ב אותיות אזי מעלה אותיות של דברים בטלים למעלה, עכ"ל.

ובספה"ק בן פורת יוסף (יתרו) כתב ז"ל, שמעתי ממורי זלה"ה, שיש יחודים בדיבור, בין בדיבור תורה ותפלה ובין בדיבור עם חברו בשוק, ויוכל לחברו ולהעלותו לכל אחד לפי מדרגתו. יש ע"י דיבור ויש ע"י דיבור חול שיש בו כ"ב אותיות וכו'. וגם שמעתי משמו זלה"ה, שאם אדם מוכרח לדבר עם חברו או לשמוע מחברו דברים בעלמא. יוכל להעלותו גם כן ע"י שיתן דעתו כי השמיעה הוא ע"י הנשמה שהוא חלק אלקי ממעל, ויכוון לחברה וילחדה, וכו', מן עשיה ויצירה ובריאה עד אצילות, עכ"ל.

ובספה"ק ליקוטי אמרים (לא ע"ב) איתא ז"ל, האותיות בעצמם הם כגולמים אם לא הנקודות שע"י מתנהגים האותיות, והמנהיגם הוא השכל בשביל שהוא רוצה לגלות חכמתו. והנה האותיות של תורה ותפלה וכו' הם באים לשרשם ויש להם תענוג. אך שאר דיבורים וכו', הם גם כן אותיות כמו זה הענין, אבל הצירופים הם אחרים, והשכל שהוא רוכב עליהם הוא שכל שפל ושורה עליו קליפות, והאותיות עצמם מתקנאים האותיות של תורה (וזה תחילת תיקונם) וכו'.

וכשמוע אותם איש נלבב וחכם אז מעלה גם האותיות ההם מתוך השבירה, שמסתכל על צירוף הקדוש שבתוכם מאיזה מדה הוא, וע"י המדה מדבר להשי"ת, ואז מעלה האותיות ההם ומכניס בהם אלוקות. ועי"ז כשיספרו לפניו איזה מעשה שיש בה איזה רעה ח"ו, כששומע אז מעלה ניצוץ הקדוש ומכניס אלוקות בצירוף אותיות הנ"ל, ואז יוכל תיכף לתקן הדבר ההוא, כי תשועת ה' כהרף עין, עכ"ל.

ובספה"ק קדושת לוי (חיי שרה) כתב ז"ל, בשם אדמו"ר מו"ה דוב בער ז"ל, כשאדם מדבר דברים אפילו עם בני אדם וחושב מחשבות קדושות בתוך הדיבורים, עי"ז מעלה הניצוצות, וזה שמחה לפניו ית' מעלית הניצוצות, עכ"ל.

ובספה"ק אור המאיר (שיר השירים) כתב ז"ל, כי איש המשכיל צריך להעלות מכל דבר שרואה ושומע מזולתו אפילו דיבור איש לרעהו מעניני הגשמיות יעלה הכל אל הבורא ית', ולהחליף מה שהיה בתחילה צירוף גשמי לצירוף רוחני. ולא יתכן לפעול בזה אם לא שמעלה אותם אל החכמה, נקודה ראשונה, אות י', בחינת גולם. ומנקודה יכול להמשיך המשכיות ולעשות איזה אות שירצה ואיזה צירוף כפי הצורך לעבודה וכו'. וגם יכול להיות מי שיש בו מדת קונו, יכול לעשות מבחינת דיבורים של זולת עם מענין משאם ומתנם ושאר גשמיות מחזיר הוא בעוצם השגתו את הדיבורים לבחינת קול פשוט, ואח"כ מחזיר קול פשוט לדיבורים קדושים, עכ"ל.

ושורש כל עבודה זו הוא מתוך אמונה שאין דבר במקרה ודיבור זה הושמע לאזניו בכדי לתקנו, וכמ"ש בספה"ק הנ"ל (בשלח) ז"ל, וצריך האדם להאמין באמונה שלימה שהכל בהשגחה פרטית מהבורא עולם שהזמין לו לשמוע דיבורים אלו דיקא ביום זה ולא ביום אחר, כי עת לכל זמן ולכל חפץ, ולא לחנם שלח לו הקב"ה לשמוע עתה אלו הדיבורים ולא רק ביום אחר, ולא לאיש אחר, כי אליו נוגע הדבר לתקנם בעת הזאת ולא לזולתו, עכ"ל. וברור שכל זאת אם ראוי לכך בהיות מחשבתו קשורה

בעליונים, ולולי זאת את בו להעלות הדיבורים שהרי הוא עצמו גופא נמצא למטה כמ"ש בתניא.

ובספה"ק אוצר החיים (ויקרא רצג) כתב ז"ל, ודיבור אחד כראוי יעלה כל הדברים שנעשו בתמורה, עכ"ל.

### המשכת שפע ע"י כח הדיבור

בכח דיבורו של האדם למשוך על עצמו ועל כל העולם כולו שפע גשמי ורוחני. והדברים מבוארים בדברי רבותינו ז"ל, ונעתיק מעט מדבריהם.

כתב בספה"ק קדושת לוי (ויצא) ז"ל, דיבורו של הצדיק עושה רושם, כשהצדיק מדבר בתורה ותפילה, אזי אותן האותיות היוצאין מפיו, עולין למעלה לשורשם, ועי"ז בא שפע לעולם, עכ"ל.

ובספה"ק מאור עינים (וירא) כתב ז"ל, פתח הגוף אשר דרך שם מבוא הקדושה העליונה. כמ"ש ושכנתי בתוכם הוא הפה, דהיינו ע"י הדיבור של האדם כשהוא זך, ממשיך בקרבו קדושת השי"ת, עכ"ל.

אולם בכדי שיוכל האדם למשך שפע וקדושה ע"י דיבורו ישנם לכך כמה תנאים.

א. אמונה בכח הדיבור. כתב בספה"ק קדושת לוי (וארא) ז"ל, צריך כל אדם להאמין שהדיבור שלו עושה נחת רוח לבוראו, ופועל כל פעולות טובות לישראל ע"י הדיבור, עכ"ל. כי באמת כל דבר שאינו מאמין בו אינו פועל עבורו, ובתוקף אמונתו, כן תוקף פעולתו.

ב. קדושת הדיבור. כתב בספה"ק הנ"ל (מטות ועוד עיין בפרשת וארא) ז"ל, לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה, מי שאינו עושה דיבורו חולין, עושה תיקונים בכל היוצא מפיו, ויגזר אומר ויקם לו, צדיק מושל ביראת אלקים, ע"י שמירת ברית הלשון, עכ"ל.

וכן כתב בספה"ק מבשר צדק (מטות) ז"ל, צריך לראות לקדש ולטהר הדיבור שלא ידבר ח"ו שום דבר בטל רק לכבודו ית', ואז הדיבור שלו עושה רושם, וכל אשר יאמר כן יעשה, כי כאשר מחלל הדיבור שוב אין בו כח הפועל, ואין משגיחין בדברו, עכ"ל.

ג. התקשרות לכח שורש הדיבור שהוא אלוקות. כתב בספה"ק כתבי הקודש (לז ע"ב) ז"ל, 'וכן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם', אם הדיבורים של האדם יוצאים מפי ה' הדובר בגרונו אינם חוזרים ריקם, עכ"ל.

- [ספר להב אש] 1]

---

Source: <https://bilvavi.net/shiur/גלות-ולגאולה---לא-נדפס-בספר>

#### Links

[1] <https://bilvavi.net/lahav.eish>